

Siniša Brlas
Miroslav Venus

PROGRAM

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

(provedba u 2022. godini)

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Ministarstvo
zdravstva

Naziv programa:

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“

Provoditelj

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Partneri

Udruženje klubova liječenih alkoholičara Slatina i Udruženje klubova liječenih alkoholičara „Virovitica“

Suradnici

Policjska uprava Virovitičko-podravska, odgojno-obrazovne ustanove u Virovitičko-podravskoj županiji, Veleučilište u Virovitici, stručnjaci pojedinci

Program se provodi uz finansijsku potporu

Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske

Vrijeme provedbe drugog dijela programa

od 1. siječnja do 31. prosinca 2022. godine
(program se provodi od 2021. do 2023. godine)

Pripremili

Siniša Brlas, prof. (voditelj programa)

Prim. dr. sc. Miroslav dr. Venus (za nakladnika)

Nakladnik

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

Stručni recenzent

Prof. dr. sc. Josip Burušić

Lektorica

Martina Bunić, mag. philol. croat.

Virovitica, prosinac 2022.

Publikacija je tiskana uz finansijsku potporu Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“. Ministarstvo zdravstva ne odgovara za sadržaj materijala.

Ciljevi programa

GLOBALNI CILJ:

Osnaženi samozaštitni kapaciteti učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mlađih u Virovitičko-podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja.

SPECIFIČNI CILJEVI:

1. Mladi specifično educirani o štetnom djelovanju alkohola na zdravlje i ponašanje te o povezanosti pijenja alkohola i razvoja ovisnosti
2. Mladi osnaženi i motivirani u samozaštitnim ponašanjima osjećivanjem rizika od pijenja alkoholnih pića i podrškom u samokontroli usmjerenoj izbjegavanju rizika
3. Osnažena međusektorska suradnja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva u Virovitičko-podravskoj županiji
4. Mobilizirani lokalni resursi kako bi se povećala svijest o važnosti očuvanja zdravlja
5. Mladi motivirani volontirati i afirmirati zdrave životne stilove kvalitetnijim pristupom organizaciji slobodnog vremena, odabriom socijalno prihvatljivih i njihovoj dobi primjerenih sadržaja za slobodno vrijeme.

Tijek provedbe aktivnosti

SIJEČANJ 2022.

- **Početak provedbe edukacije učenika u školama**

Početkom drugog polugodišta školske godine 2021./2022. započela je edukacija učenika u školama na području Virovitičko-podravske županije u okviru preventivnog programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“. Edukaciju su provodili stručnjaci Zavoda za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i policijska službenica Policijske uprave Virovitičko-podravske u suradnji s voditeljima školskih preventivnih programa

- **Početak provedbe supervizije edukacije učenika u školama**

Dio procesa stručne pomoći i nadzora u provedbi edukacije učenika je i supervizija koju provodi Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije. Cilj je ove aktivnosti osnažiti izvoditelje edukacije kako bi ona bila metodički i didaktički prilagođena učenicima i kako bi se osigurali ujednačeni standardi kvalitete u prevenciji te kako bi se postigla što bolja učinkovitost preventivnih aktivnosti usmjerenih ciljevima programa.

SIJEČANJ - TRAVANJ 2022.

- **Nabavka opreme potrebne za provedbu aktivnosti**

Nabavljena je prezentacijska oprema te Draeger uređaj za demonstraciju kontrole alkoholiziranosti. Oprema je korištena u edukaciji mlađih.

TRAVANJ 2022.

- **Obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma**

Jedna od aktivnosti u programu jest i obilježavanje Svjetskog dana borbe protiv alkoholizma (1. travnja 2022. godine), a za tu je prigodu u Zavodu za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije

kreiran video spot (video animacija) o štetnosti pijenja alkohola, s naglaskom na nepovoljno djelovanje pijenja alkohola na sigurnost sudionika u prometu. Video uradak moguće je pogledati na web stranici www.zzjzvpz.hr.

SVIBANJ 2022.

- **Izrada motivacijskog poklona**

Kao ekstrinzični motivator mladih da sudjeluju u provedbi edukacije u zajednici, prije početka provedbe edukacija kreiran je motivacijski poklon – privjesak koji je vizualno i grafički komplementaran s ostalim materijalima vezanima uz edukaciju (vodičem i plakatom koji su izrađeni u prvoj godini provedbe).

LIPANJ - LISTOPAD 2022.

- **Analiza edukacije učenika u školama**

Završetkom drugog polugodišta nastavne godine 2021./2022. započela je kvalitativna i kvantitativna evaluacijska analiza provedenih edukacija učenika u školama na području Virovitičko-podravske županije tijekom

navedene nastavne godine. Analizu provode voditelji školskih preventivnih programa i izvješća dostavljaju provoditelju na daljnju sumativnu analizu koja će biti cijelovito dovršena po završetku programa. U ovoj se publikaciji dalje u tekstu (u poglavlju o evaluaciji) daju preliminarni rezultati nakon aktivnosti provedenih u 2022. godini.

SRPANJ 2022.

- **Pologodišnji izvještaj o programu**

Ministarstvu zdravstva podnesen je polugodišnji izvještaj o ostvarenim aktivnostima u prvom polugodištu kalendarske 2022. godine.

KOLOVOZ - RUJAN 2022.

- **Priprema i koordinacija provedbe edukacije mladih u zajednici**

LISTOPAD 2022.

- **Početak provedbe edukacije mladih u zajednici**

Partneri u programu (UKLA Virovitica i UKLA Slatina) započeli su s provedbom edukacije mladih u zajednici, u gradovima i općinama Virovitičko-podravske županije. Slijed ovih aktivnosti započeo je 25. listopada 2022. godine javnom tribinom za mlađe u Špišić Bukovici, nastavljen je nizom edukacija za mlade diljem županije, a nastaviti će se provoditi i u 2023. godini.

- **Početak provedbe supervizije edukacije mlađih u zajednici**
Kao i u slučaju edukacije učenika u školama, Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije provodi i superviziju edukacije mlađih u zajednici, koja je dio procesa stručne pomoći i nadzora u aktivnostima partnera. Cilj je ove aktivnosti osnažiti izvoditelje kako bi se osigurali ujednačeni standardi kvalitete u prevenciji te kako bi se postigla što bolja učinkovitost preventivnih aktivnosti usmjerenih ciljevima programa. Supervizija je započela istovremeno kada i edukacija mlađih u zajednici.

STUDENI 2022.

- **Ažuriranje, lektura i stručna recenzija 14. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**
U ažuriranju vodiča sudjeluju volonteri (učenici) i zainteresirana javnost koja je pozvana na sudjelovanje javnim pozivom u medijima te autori prethodnih izdanja (pedagoginja, psiholog i liječnik epidemiolog). Vodič je recenzirao sveučilišni profesor iz područja društvenih znanosti, a lektorirala ga je stručnjakinja za hrvatski jezik.

- **Grafičko oblikovanje i priprema za tisak 14. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**

- **Analiza evaluacije edukacije**
Rezultati evaluacijske analize prikazani su dalje u ovoj publikaciji u poglavljju o evaluaciji.

PROSINAC 2022.

- **Tisak 14. izdanja vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“**

Vodič je u tiskanom obliku namijenjen učenicima 7. razreda osnovnih škola u Virovitičko-podravskoj županiji i studentima prve godine Veleučilišta u Virovitici, a svima ostalima dostupan je u elektroničkom obliku.

- **Izrada završne publikacije o programu (pisanje, lektoriranje i recenziranje publikacije te grafičko oblikovanje i tisak)**

Na kraju provedbe aktivnosti u programu za 2022. godinu izrađena je ova završna publikacija o programu. Podaci o autorima, recenzentu i lektoru nalaze se u impresumu publikacije.

- **Vanjska evaluacija programa**
Vanjsku je evaluaciju provodio, kao i prethodnih godina, sveučilišni profesor, stručnjak za metodologiju društvenih i srodnih istraživanja i projekata iz Instituta društvenih znanosti „Ivo Pilar“ u Zagrebu.

Evaluacija aktivnosti

1. Evaluacija procesa i ishoda

- a. Evaluacija ishoda edukacije provedene u školama, evaluatori su bili učenici (sudionici edukacije)

Broj uključenih škola: 25

Broj obuhvaćenih razrednih odjela (ukupno): 119

Broj učenika sudionika edukacije (ukupno): 1776

Oblici i broj edukacija:

- a) predavanje (broj održanih predavanja: 109)
- b) radionica (broj održanih radionica: 41)
- c) diskusija/rasprava/parlaonica i slični oblici (broj održanih aktivnosti: 24)
- d) edukacija na daljinu/webinar i slični oblici korištenjem interneta (broj edukacija: 0)
- e) ostalo (broj održanih aktivnosti: 2 izrade panoa)

	M kor
Organizacija edukacije u školi	4,12
Količina dobivenih informacija u edukaciji	4,18
Razumljivost predavača	4,34
Zanimljivost predavača	4,06
Korisnost saznanja dobivenih u edukaciji za učenike	4,0

- b. Evaluacija procesa i ishoda (predtest i posttest), evaluatori su bili učenici

Učenici su prije edukacije ispunjavali predtest s dolje navedenim pitanjima, a njihovi odgovori izraženi su u postocima.

	nimalo %	vrio malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jeste li vi učenici do sada ikada u školi dobili neke informacije o štetnosti pijenja alkohola?	3,5	18,04	53,16	25,3	1170	0
Pomažu li Ti na bilo koji način informacije koje imaš o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?	9,57	15,81	42,31	32,31	1170	0
Ohrabruju li Te informacije o pijenju alkohola da prestaneš piti (ako piješ) ili da i nadalje ne piješ (ako ne piješ)?	12,31	19,91	36,41	31,11	1170	0,26
Smatraš li da bi edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima nepijenja bila korisna učenicima?	7,95	17,52	29,15	45,38	1170	0

Učenici su nakon provedene edukacije ispunjavali posttest s dolje navedenim pitanjima, a njihovi odgovori izraženi su u postocima.

	nimalo %	vrlo malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jeste li vi učenici u školi dobili korisne informacije o štetnosti pijenja alkohola?	3,36	5,92	46,3	44,42	1013	0
Pomažu li Ti na bilo koji način informacije koje imаш o štetnosti pijenja alkohola pri donošenju odluka u životu?	9,08	13,92	44,72	32,28	1013	0
Ohrabruju li Te informacije o pijenju alkohola da prestaneš piti (ako pišeš) ili da i nadalje ne pišeš (ako ne pišeš)?	13,62	19,05	36,53	30,6	1013	0,2
Je li, prema Tvojemu mišljenju, edukacija o štetnosti pijenja alkohola i prednostima nepijenja bila korisna učenicima?	6,91	16,58	40,38	36,03	1013	0,1

Učenici koji su ranije pili alkohol, a u trenutku ispitivanja više ne piju odgovarali su i na dolje navedena pitanja (postoci).

	nimalo %	vrlo malo %	dovoljno %	mnogo %	N	nije odgovorilo %
Jesu li Ti informacije koje si dobio/dobila u školi pomogle da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?	21,6	19,6	39,4	18,6	500	0,8
Jesu li ostali učenici u razrednom odjelu imali utjecaj na Tebe da doneseš odluku o prestanku pijenja alkohola?	39,6	24	21,4	12,2	500	2,8

- c. Unutarnja sumativna evaluacija ishoda, evaluatori su bili voditelji školskih preventivnih programa

Općenito zadovoljstvo sudjelovanjem u programu (na skali procjene od 1 do 5): N=19, **M=4,92**

Procjena po elementima, na skali procjene od 1 do 5 za svaku procjenjivanu kategoriju:

	N	M
Suradnja sa Zavodom za javno zdravstvo (provoditeljem programa)	26	5,0
Suradnja s Policijskom upravom (suradnikom u programu)	22	4,64
Moj osobni doprinos ciljevima programa	26	4,69
Motivacija učenika za sudjelovanjem u aktivnostima	26	4,5
Korist od iskustva u provedbi programa za moj rad u prevenciji	26	4,81

Procjena koristi od nastavka međusektorske suradnje u prevenciji i ostalih rizičnih ponašanja mladih (višestruki izbor)?

N=26

- a. da, sigurno bi bilo korisno, N= 26, 100 %
- b. možda bi bilo korisno, N= 0, 0 %
- c. ne, to ne bi bilo korisno, N= 0, 0 %

Procjena je li naknada predviđena ugovorom o suradnji primjerena opsegu poslova?

N=24

DA, N= 24 , 100 %

NE, N= 0 , 0 %

2. Vanjska evaluacija (izvadak iz vanjske evaluacije na završetku drugog dijela programa, izradio vanjski evaluator prof. dr. sc. Josip Burušić)

(...) Program je strukturiran kao niz skupina i pojedinačnih aktivnosti, konceptualno integriranih i nadopunjavajućih koje služe općem cilju programa, a koji se ogleda u osnaživanju samozaštitnih kapaciteta učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mladih u Virovitičko -podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja. (...) Na tragu najboljih programskih iskustava, program je uz opće operacionalizirao i veći broj specifičnih ciljeva kako bi udovoljio SMART načelima programskog strukturiranja aktivnosti. Program ove razine složenosti i kompleksnosti uvijek je praćen i dodatnim ciljevima koji predstavljaju brojne dodatne koristi, koji na organizacijskoj razini doprinose aktivnostima Zavoda kao jednog od najaktivnijih zavoda za javno zdravstvo u Republici Hrvatskoj u pogledu

programskih aktivnosti zaštite i unapređenja zdravlja djece i mladih. (...) Evaluacijsko izvješće je u 2022. godini, drugoj godini programa, strukturirano na tragu suvremenih evaluacijskih praksi da se programske aktivnosti evaluiraju kroz evaluaciju ključnih aktivnosti programa, sagledavanje i evaluaciju dosegnutih programskih ishoda kao oblika dosezanja postavljenih ciljeva, te evaluaciju ostvarenih aktivnosti u kontekstu očekivanog poboljšanja kapaciteta nositelja i ključnih dionika, te preko zaključnog evaluacijskog mišljenja. (...) Odvijanje programskih aktivnosti slijedilo je radni plan programa te je nositelj ispunio planirane aktivnosti. Na tragu najboljih praksi, nositelj programskih aktivnosti proveo je i samoevaluaciju te je dostupno samoevaluacijsko izvješće. U okviru vlastite interne evaluacije programskih aktivnosti, nositelji programskih aktivnosti su organizirali i proveli evaluaciju pojedinih programskih aktivnosti na način da su korištenjem unaprijed pripremljenog obrasca za evaluaciju od sudionika tražili procjenu kvalitete programskih aktivnosti te su tražili povratne informacije, kao i dosadašnjih godina u organizaciji programskih aktivnosti.

U ovogodišnjoj evaluacijskoj aktivnosti nositelj je bio usmjeren na edukaciju edukatora kao važnih dionika u programskim aktivnostima. (...) Dostupne ocjene svjedoče kako su svi uključeni dionici bili iznimno zadovoljni te procjenjuju iznimno visokim ocjenama organizaciju i provedbu aktivnosti. Ovaj empirijski izведен ishod svjedoči kako je važan dio programskih ishoda koji se odnosi na edukaciju edukatora ostvaren na visokoj razini. Sve ostale prikazane informacije strukturirane prema mjesecima odvijanja programa ukazuju kako je nositelj programskih aktivnosti pažljivo, kvalitetno i na visokoj razini organizirao i proveo radnim planom postavljene aktivnosti. Time su sve aktivnosti doprinijele očekivanim općem i specifičnim ciljevima programa, a ostvarene su na tragu svih relevantnih i suvremenih znanstvenih i stručnih spoznaja i praksi. (...) Osim jasnih pokazatelja u uspješnoj provedbi pojedinih aspekata programa, u provedbi ovoga programa, kao i u nizu ranijih projektnih aktivnosti, dostupne informacije svjedoče kako je Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije i u 2022. godini održao zavidnu razinu stručnih aktivnosti u aktivnostima zaštite i promocije zdravlja mladih, te je nastavio s vrlo korisnim, a u isto vrijeme složenim i zahtjevnim aktivnostima prevencije ovisnosti djece i mladih. Ovaj je program u 2022. godini potvrđio dosadašnje aktivnosti Zavoda te pridonio njegovom vrlo velikom ugledu u znanstvenoj, stručnoj i općoj javnosti. (...) Program „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“ u svojoj drugoj godini provedbe u potpunosti je ostvario postavljene ciljeve, (...) te sve dostupne informacije ukazuju na vrlo zavidnu razinu kvalitete organiziranih i provedenih aktivnosti. (...).

Zagreb, 10. prosinca 2022.
Prof. dr. sc. Josip Burušić

Aktivnosti partnera

Partneri su sredinom 2022. godine započeli s provedbom edukacije u zajednici. Njihove su aktivnosti predviđene do sredine 2023. godine te će potom biti poznati i statistički pokazatelji provedbe. Ovdje su fotografije dijela aktivnosti koje su provedene tijekom 2022. godine.

Zaključno o ostvarenim ciljevima programa u tekućoj godini

Globalni cilj ostvaren je djelomično, u skladu s planiranim aktivnostima u 2022. godini. To znači da su osnaženi samozaštitni kapaciteti učenika u odgojno-obrazovnim ustanovama i ostalih mlađih u Virovitičko-podravskoj županiji u prevenciji ovisnosti i afirmaciji zdravlja u onim generacijama učenika i mlađih za koje su provedene preventivne (ekspresivne) aktivnosti.

Specifični ciljevi također su ostvareni u skladu s planiranim aktivnostima:

1. Mladi (učenici i mlađi u zajednici) specifično su educirani o štetnom djelovanju alkohola na zdravlje i ponašanje te o povezanosti pijenja alkohola i razvoja ovisnosti, edukacijama koje su za njih organizirane u školama te u gradovima i općinama Virovitičko-podravske županije.
2. Mladi obuhvaćeni edukacijama osnaženi su i motivirani u samozaštitnim ponašanjima osvješćivanjem rizika od pijenja alkoholnih pića i podrškom u samokontroli usmjerenoj izbjegavanju rizika.
3. Osnažena je međusektorska suradnja u prevenciji i suzbijanju ovisnosti između zdravstvenih i odgojno-obrazovnih ustanova te organizacija civilnog društva, ali i suradnika u provedbi u Virovitičko-podravskoj županiji.
4. Mobilizirani su raspoloživi lokalni resursi kako bi se povećala svijest o važnosti očuvanja zdravlja, a to se ponajviše odnosi na prostorne kapacitete u zajednici u kojima su provedene aktivnosti partnera te na internetske portale, radijske i TV postaje koje su izvještavale o provedenim aktivnostima.
5. Mladi su motivirani volontirati i afirmirati zdrave životne stilove kvalitetnijim pristupom organizaciji slobodnog vremena, odabirom socijalno prihvatljivih i njihovo dobi primjerenih sadržaja za slobodno vrijeme kroz njihovo sudjelovanje u prikupljanju podataka za novo, 14. po redu izmjenjeno i dopunjeno izdanje vodiča „Iskoristi dan u Virovitičko-podravskoj županiji“ te sudjelovanjem u javnim oblicima promocije zdravlja (kao što je javna tribina).

Izvadak iz stručne recenzije publikacije

(...) Cilj publikacije na jasan, dobro strukturiran način prikazuje brojne povezane aktivnosti koje su osmišljene i provedene u okviru programa „Kako ne utopiti mladost u alkoholu“, a koji je tijekom 2022. godine proveo Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“ Virovitičko-podravske županije, kao nositelj uz partnera, Udruženje klubova liječenih alkoholičara Slatina i Udruženje klubova liječenih alkoholičara „Virovitica“, te suradne ustanove; Policijsku upravu Virovitičko-podravsku, odgojno-obrazovne ustanove u Virovitičko-podravskoj županiji, Veleučilište u Virovitici kao i uz intenzivan angažman i dioništvo brojnih stručnjaka. (...) Publikacija pruža jasan uvid u programske aktivnosti, pisana je jasno i pruža dovoljne informacije o svim aspektima programskih aktivnosti. (...)

Zagreb, 10. prosinca 2022.
Prof. dr. sc. Josip Burušić

PROGRAM

„Kako ne utopiti mladost u alkoholu“
(provedba u 2022. godini)

Zavod za javno zdravstvo „Sveti Rok“
Virovitičko-podravske županije

Ministarstvo
zdravstva